

Історико-краєзнавчий музей м. Винники
Інститут археології Жешівського університету

НАУКОВІ СТУДІЇ

Випуск 8

**Давні майстерні та виробництво
у Вісло-Дніпровському регіоні**

Видається з 2008 р.

Львів – Винники
Видавництво «Апріорі»
2015

УДК 903/904(4)(082)
ББК Т4(4)3-431.1я43
К 906

К 906 **Наукові студії:** Збірник наукових праць / Історико-краєзнавчий музей м. Винники, Інститут археології Жешівського університету. – Вип. 8. Давні майстерні та виробництво у Вісло-Дніпровському регіоні. – Жешів ; Львів-Винники : Априорі, 2015. – 440 с. : іл. + 16 с. кол. вкл.
ISBN 978-617-629-

У Збірнику вміщено статті з проблем археології та історії від первісності до нового часу, публікації нових матеріалів і результатів досліджень.

Для археологів, істориків, краєзнавців та всіх шанувальників давньої історії України.

ББК Т4(4)3-431.1я43

Редакційна колегія:

д-р. іст. наук, проф. *Л. Войтович* (головний редактор),
д-р. іст. наук, проф. *Л. Залізняк*, д-р. іст. наук, проф. *В. Отроценко*,
д-р габ., проф. *М. Парчевський*, д-р габ., проф. *М. Рибіцька*,
канд. іст. наук, доц. *Н. Білас* (відповідальний редактор),
канд. іст. наук, ст. наук. співр. *Е. Кравченко*,
канд. іст. наук, доц. *О. Целуйко*, *І. Тимець*

Адреса редакційної колегії:

Історико-краєзнавчий музей м. Винники,
вул. Галицька, 26, м. Львів-Винники, 79495,
тел./факс: (032)2960536, e-mail: musem.vynnyky@gmail.com

Рецензенти:

д-р. іст. наук, проф. *Р. Литвиненко* (Вінниця/Донецьк),
д-р. іст. наук *Л. Михайлина* (Київ)

Відповідальний за випуск *І. Тимець*

Редактор *Т. Молочко*

Технічний редактор *Н. Стахур*

Художнє оформлення обкладинки *Л. Караваєва*
Переклад резюме англійською автори, *О. Сілаєв*

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Історико-краєзнавчого музею м. Винники та
Інститутом археології Жешівського університету*

ISBN 978-617-629-

© Історико-краєзнавчий музей
м. Винники, 2015

УДК 903.4(4-11+477.6)“632.5”

Pawlo Shydlovskyy, Dmytro Stupak

THE RESEARCH OF FLINT IMPLEMENTS ON KYRYLIVSKA SITE

This text presents the analysis of flint artefacts from investigated by V. Khvoiko Kyrylivska Upper Palaeolithic location, which are deposited in funds of different museums. By this research provides cultural-chronological and functional interpretation of the site.

Keywords: *Eastern Europe, Middle Dnipro region, Upper Palaeolithic, Kyrylivska site, flint complex.*

Kyrylivska site (a.k.a. Kievo-Kyrylivska) is a unique site of Upper Palaeolithic period, in which specialists are interested for over 100 years as for its singularity of location and items that were found during the research, and for historiographical significance of its discovery, its excavations and characteristics of obtained materials. As a result it related to the study of this particular monument the formation of national archaeological science and the presentation of Ukrainian Stone Age in the whole world. Therefore in recent years the great interest has been considered among scientists towards history of discovery and study of the site [10; 25; 15]. But despite the actuality of the issue of development of Ukrainian Palaeolithic studies and long lasting research history, a significant number of problems associated with the interpretation of obtained materials as well as chronological, cultural, functional characteristics of the site itself remain unsolved.

This paradoxical situation is caused by several factors. On the one hand, because of imperfect methods of excavation of the site and the neglect of a detailed planigraphic and stratigraphic fixation of objects, which caused some arbitrary interpretation of layers and objects of the site in the future (so it was the first archaeological experience by V. Khvoiko); on the other hand, typological, statistical and technological analyzes of products that belonged to a Palaeolithic human were not elaborated, a lack of unification in subjects' descriptions by various researchers; and finally, a sparseness of materials from excavations among various museum institutions in Ukraine, Russia and France, and the partial loss of materials during the Second World War. For these reasons, cultural, chronological and functional reconstructions of the site are quite different in the works of various authors – from the time of discovery and to the present day. A number of prominent scholars such as V. V. Khvoika, F. K. Wovk (Volkov), P. P. Yefimenko, P. J. Boriskovskij, I. G. Pidoplichko, I. G. Shovkoplyas and M. I. Gladkih devoted themselves to the problem of Kyrylivska site characteristics in the prehistoric field.

It is clear that for the reconstruction of the way of existence of primitive groups, whose remains of vital activity revealed as a particular archaeological site, it is necessary to conduct the analysis of all currently available materials – flint assemblage, bones and tusks units, subjects of arts, faunal findings. A special importance is dedicated to the study of flint complexes: to typological-statistical and technological analysis of products from flint. Thus, the percentage of the main types of tools and wastes of production indicates functional specificity of individual objects and the site itself; specific technological methods used in the primary and secondary processing of raw flint can be used as cultural and chronological characteristics. Authors gives a preliminary analysis of the flint complex, using already published materials and personally worked ones in the collections of the National Museum of History of Ukraine and the National Archaeological Museum (France), gives its own characteristic of Upper Palaeolithic site, although a full analysis of flint products and other categories of material culture is yet to come.

Kyrylivska site, which was investigated by V. Khvoika during the period from 1893 to 1900, was located on the right bank of the river Dnipro in Kyiv. A site lot was a part of a coastal hill, which was cut by two deep ravines which were stretched by a cape about 150 m long and 50 m wide at the base in between. Palaeolithic cultural remains occurred in two cultural layers (according to V. Khvoika) – upper located at a depth of 13–14 m and lower – 19–22 m [4. P. 31–32; 17. P. 7].

The history of the site research is represented by a number of special articles and monographs [16. P. 736–738; 10. P. 36–44]. Topographic and stratigraphic conditions of the location of the site, faunal complexes of the two layers and unique pieces of primitive art often considered by native scientists [17. P. 7–12; 13; 3. P. 153–155], so due to the large amount of literature about these issues it is now to focus on studies of flint implements in detail.

V. Khvoika immediately noticed flint artefacts with undoubted traces of processing with a help of a human hand that occurred along with mammoth bones at the site of the excavation in 1893. About the discovery was reported by prof. V. B. Antonovich, who come back to the place of research and identified the flint objects as they were tools of a prehistoric man, and also made an assumption about the presence of the camp on the site.

Kyrylivska site was excavated on the area of over 10,000 m² and consisted of several cultural layers [17. P. 1–2]. The lower one, which was the most forceful (with 0,4–0,6 m thickness and on the area of about 3000 m²), consisted of several layers with hearths and many tusks, bones and teeth of Pleistocene animals (mostly mammoth, rhinoceros) and flint products. Other cultural horizons stratigraphically located above each other and created a single cultural layer stains with clear contours. There were a lot of cracked animal bones around, remains of rotten organic substances, a large number of flint flakes and nodules.

An author of excavations prepared a report that covered investigations at Kyrylivska site for XI Archaeological Congress in Kyiv (1899), where flint articles

were presented (fig. 1) [18]. Final publication of Palaeolithic materials contained in the monograph by V. Khvoika, which was published in 1913, reissued in 2008 [17].

Underestimating the importance of systematic and detailed field recording, the researcher made a mistake in dating and interpretation of the identified residues by referring them to the interglacial period [17. P. 14–15]. With this dating of the site disagreed F. K. Wovk, who took the lower cultural layer to the Magdalenian period [5] by using the typology of flint implements and style of ornamentation mammoth tusks, and gave the analogies from the western and central Europe, including Przhedmosti [14. P. 214; 19. P. 22–23]. It should be added that F. K. Wovk had an opportunity to examine flint tools of Kyrylivska site, after a part of them was brought to Paris by J. de Bay, whom Wovk was in close relationship with [26. P. 225–226]. This view was later confirmed by researchers P. P. Yefimenko, P. J. Boriskovskij and I. G. Shovkoplyas, considering materials of the site independently from each other [9. P. 539–543; 3. P. 174–175; 22].

P. P. Yefimenko focuses on differences in the proportion of flint tools in the lower and upper layers. Thus, the researcher notes rather small collection, represented mostly by blades and burins that come from the lower, the most forceful layer with faunal remains of saturation. The lack of flint inventory he explains with a lack of flint raw materials in Kyiv Dnipro region. The upper layer, which is more flint articles presented with well-formed blades, cores and unprocessed flint fragments, which the researcher thinks was a stock of material for production tools. Among the last ones are small size scrapers, dihedral and angle burins on blades, backed bladelets, which sometimes have typical geometric triangular shape [9. P. 542–543]. For certain features of flint material, the author considers lower layers of the site as a beginning of Magdalenian time, comparing it with the materials from sites Kostionki II and III on the river Don. Chronologically, he places these «sites of Kyrylivska type» after Kostionki I, Avdeevo and Gagarino, but before Mizyn, Zhuravka, Borshevo II etc. [9. P. 532–533]. The upper layers of Kyrylivska site he dates as the late Magdalenian period with finding analogies in such monuments of the end of Palaeolithic time as Gintsi and Borshevo II [9. P. 614–615].

Studying sites of a Middle Dnipro region M. I. Gladkikh also classifies the lower cultural layer with the average time of Upper Palaeolithic, and the upper layer relates to the final glacial time [7]. In the researcher's opinion Kyrylivska site belongs to the Upper Palaeolithic Mezhyrich culture, along with Mezhyrich, Dobranychivka, Ghintsi and Fastiv [8. P. 40].

Another position according to the flint complex took P. J. Boriskovskij, who owns the most comprehensive review on articles of both layers. He came to the conclusion that the characteristic features of the processing of inventory on both cultural layers are very similar [2. P. 103]. Basing on the research of this scientist, I. G. Pidoplichko also asserts the unity of flint complex of the site, considering the different layers on site as remains of one camp of mammoth's hunters with functional different areas and

objects [12. P. 41–43]. So the question of processing of flint elements on upper and lower layers remains unclosed. Solving is possible only after a thorough analysis of all available up to date materials that will enable to find cultural, chronological and functional nature of the site.

It should be noted that today the collection from Kyrylivska site was quite fragmented - the main fund is kept in the National Museum of History of Ukraine (NMIU), the part of it – in the Museum of History of Kyiv, also the rest part of the collection is in museums of France and Russia, which complicates the analysis flint complex of the site [23. P. 96; 15. P. 99]. During the study of Kyrylivska site J. de Bay, a French expert of antiquities visited excavations, collector of antique things from the Russian Empire to fulfil collections of the Museum of Human (Paris) [27. P. 54–55], whom V. Khvoiko handed a part of flint products [25. P. 30]. P. J. Boriskovskij indicates the presence of products from Kyrylivska site in the Geological Museum of the Moscow Geological Institute.

After the World War II the collection of flint products considered long lost, but thanks to the staff of the NMIU partly departed materials have been returned to science. Scientific definition of the flint complex was made by M. I. Gladkich. To date, there are 542 units storage in a 10 NMIU collection of the main fund and 82 units of the scientific support fund [15. P. 101]. The most complete description of the material on both layers of the site was done by P. J. Boriskovskij, according to whom we present basic quantitative tools.

In general, the lower cultural layer contains a huge accumulation of mammoth bones (67 individuals during estimating lower jaws), remnants of hearths and about 250 flints, among which only 200 were identified and preserved. Presented examples of blades and bladelets had short lengths of 3–4 cm and only 15% had a length of 5–6,5 cm. The vast majority of tools represented by retouched blades – 32 examples. The second largest category of products of secondary processing are burins – 10 examples, most of them are angular burins on blades and much less multy-faceted dihedral types. There are much less scrapers and retouched flakes (2 examples). The researcher also indicates one tool like core-shaped [3. P. 156–157]. As the raw material mainly used dark gray chalky flint, sometimes partially patinated, some artefacts are made of low-qailed quartzite.

Among the lower layer materials found by the authors in the collection of NMIU should be noted two cores and four tools that were not described or published, and were among the debitage. Both cores are miniature on small flint pebbles. One has two platforms with the main one corrected with splits from the working surface (fig. 2: 4); the other has one platform, also with a correction of it (fig. 2: 5). Tools are represented by retouched blade (fig. 2: 1) end-edged scraper on the blade (fig. 2: 2), and the angle burin which combined with «piece esquillee» (fig. 2: 6). The micro-inventory category may include a bladelet with partially retouched edge and truncated of a proximal end (fig. 2: 3).

A collection of the flint complex of upper layer was represented with 3000 items, about 580 of which are defined by P. J. Boriskovskij. Total number of blades is 188, from which there are 40 medial fragments and 30 bladelets, crested blades presented with 10 examples. Flakes and fragments of flint are about 230, also 20 burin spalls. The collection consists of 4 prismatic cores and one hammerstone. Retouched blades (50 examples) are the largest category of products with a secondary processing. Scrapers made on blades and flakes (19 examples) are the second category among tools. Next group is represented by retouched flakes (15 examples). The burins are represented 1 dihedral and 2 lateral on truncation examples. P. J. Boriskovskij also publishes two triangular points with a semi-abrupt lateral retouch (one from the Geological Museum of Moscow Geological Institute) [3. P. 158–160].

During the processing of the collection of upper layer 31 examples were found, that were among debitage and most of them remain unpublished. Among them there were two cores and 29 products with signs of secondary processing. The one is narrow faced one platform core made on the frost debris (fig. 3: 22); the other is prismatic and has two platforms (fig. 3: 23). The tools are represented mainly by retouched blades (20 examples) (fig. 3: 1–3, 6–11, 16–17, 20–21, 24). On the part of these products have truncation of distal end of a piece (fig. 3: 2, 7, 21). Furthermore, four burins were discovered, two of which were angle on blades (fig. 3: 18–19), one was lateral on oblique retouched truncated blank, and one dihedral (fig. 3: 4–5). Also retouched flakes (fig. 3: 12–14), points on bladelets and one end-scraper were found (fig. 3: 15) [21. P. 69–72].

As raw material of the upper layer of Kyrylivska site in order to make tools served types of stone with different quality. The vast majority of products manufactured from dark gray, sometimes black qualitative flint. Some products are made of whitish gray flint with inclusions and coarse-grained quartzite. Also articles of black flint pebbles with yellow subcortex inside are available. Thus, the site residents were using raw materials of different origin – Kaniv, Dnipro-moraine, might be Volynskij or/and Desna flint. This was caused by a lack of geological output of qualitative minerals in Kyiv-Dnipro region [20. P. 31–34].

In funds of the National Archaeological Museum (Paris, Saint-Germain-en-Laye) the collection of J. de Bay was discovered (№ 69599–69600), which comes from the interior of Kyrylivska site. This collection includes 37 examples represented by blades and their fragments and flakes and by tools. The blades and their fragments are represented 18 examples (fig. 2: 7, 13–16); a second large category is flakes (12 examples) (fig. 2: 12) 3 from which is received from working surfaces of cores and have a typical dorsal surfaces (fig. 2: 7, 10, 12). Undefined fragments – 3 examples. There is 1 example of one platform core (fig. 2: 18). Tools are represented by an end scraper on a fragment of a blade (fig. 2: 8) and two retouched blades (fig. 2: 9, 11). Unfortunately, it is unknown from which layer these products are, but a small number of detected tools are unlikely to renew the overall statistical picture of products typology.

Considering technological features both layers are exhibiting a significant similarity. Thus, the initial knapping process was designed to obtain high-qualitative blades and bladelets mainly from one-platform, and two-platform cores. On many blades and bladelets specific preparation of platform was fixed – a core platform faceting was used very often, also isolation of blades and bladelets' platforms and overhang reduction of cores. These technological modes gave an opportunity to obtain high-qualitative blade and bladelets blanks, proximal part of which got «spur's form» [6. P. 165–166].

The secondary treatment represented in both layers by using flat and marginal retouch in designing of various categories of products – points, burins, scrapers, retouched blades. The method of abrupt retouching was not used by site inhabitants, characterising Epigravettian sites of Middle Dnipro region – Mezhyrich, Ghintsi, Dobranychivka, Semenivka, Fastiv etc., dating back to within 16–12 thousand years ago. Specificity of knapping technology in the primary treatment (faceting of core platform) and secondary treatment (using flat retouching) does not allow it's inclusion to Upper Palaeolithic Mezhyrich culture.

Of course, a complete analysis of the flint industry on both layers of Kyrlyivska site is yet to come, but considering main features of knapping technology it is possible to include the site to a circle of late Gravettian industries that were spread in Eastern Europe during the maximum Wurm glaciation (20–18 thousand years ago). Some features in producing of tools have analogues with a Kostionkivsko-Avdeevska culture sites, including Zarayska [11. P. 37–185], which is coincided with radiocarbon dating. A date for the bottom layer of Kyrlyivska site was received in the Oxford laboratory 19.200+/-250 [15. P. 99], which is very close to the one of the third layer of Zarayska site – 19.100+/-260 [1. C. 22].

The point of interest was a distribution of categories of tools in both layers. Thus, quite a few articles of secondary processing in lower layer were found, where retouched blades and burins were superior in numbers. Tools of upper cultural layer are represented by retouched blades, scrapers and flakes. While giving the characteristic of this two cultural layers (large number of faunal remains in lower layer with a very small collection of flint products and lenticular accumulations in upper layer with the presence of all the main categories of tools), it is possible that in this occasion we are dealing with places of different predestination of unified settlement of hunters (perhaps not permanent) that consisted of a pack of bones and primary processing of what was hunted, and residential area, where there was the final utilization stage of products of hunting or collecting (retouched blades and scrapers). Tools were also produced on a residential area (so-called, «top layer»), as evidenced by a presence of cores and debris of raw material. On the bonebed (so-called, «lower layer») only specific tools for processing of animal carcasses were used - retouched blades and burins. This characteristic of the site explains the large number of burin spalls in the «upper layer» (20 examples) with almost complete absence of most burins that were used in the «lower layer». For these reasons, the reconstruction of dwellings

made of mammoth bones that were located in the «lower layer», which was held by I. G. Pidoplichko according to drawings made by V. Khvoiko and still remains unproven [12. P. 32–40].

Thus, the study of flint implements interior of Kyrylivska site leads to the following conclusions:

1. By main features of processing the flint implements on Kyrylivska site demonstrate significant differences from other sites of Middle-Dnipro Mezhyrich culture. The nearest similar analogue material founds in late Gravettian industries of Eastern Europe by knapping technology and by the radiocarbon dating.

2. Collections of flint products of both layers Kyrylivska site are quite similar in knapping technology and secondary processing, but rather differ in percentage composition of the different categories of tools.

3. This makes it possible to assert the unity of structure of the site, which consisted of several different functional areas – high residential area with remnants of dwellings in the form of distinct lenticular clusters of material («upper layer»), where took place the main economic activity of residents – tools production, utilization of bag etc.; and the bonebed – natural or anthropogenic accumulation of faunal remains – which were actively used by humans («lower layer»). The use of these bones maybe had a episodically, seasonal character, which is evidenced by the presence of several horizons in both «upper» and «lower» layers.

Амирханов Х. А. Стоянка Зарайск А: характеристика объектов третьего культурного слоя // Исследования палеолита в Зарайске. – М. : Палеограф, 2009. – С. 15–35.

2. *Борисковский П. И.* Кирилловская палеолитическая стоянка // Материалы и исследования по археологии СССР. – Т. 2. – М., Л., 1941.

3. *Борисковский П. И.* Палеолит Украины: Историко-археологические очерки. – М., Л. : Изд-во АН СССР, 1953. – № 40. – 463 с.

4. *Борисковский П. И., Праслов Н. Д.* Палеолит бассейна Днепра и Приазовья // САИ. – Вып. А 1-5. – М., Л. : Наука, 1964. – 56 с.

5. *Вовк Хв.* Передісторичні знахідки на Кирилівській вулиці у Києві // Матеріали до українсько-руської етнології. – Т. I. – Львів, 1899. – С. 1–32.

6. *Гиря Е. Ю.* Технологический анализ каменных индустрий. Методика микромакроанализа древних орудий труда. Ч. 2. – Археологические изыскания. – Вып. 44. – СПб. : Академ-Принт, 1997. – 198 с.

7. *Гладких М. I.* Різні прояви пізньопалеолітичної культури в Середньому Подніпров'ї // УІЖ. – 1971. – № 10. – С. 99–102.

8. *Гладких М. I.* Исторична інтерпретація пізнього палеоліту (за матеріалами території України). – К. : НМК ВО, 1991. – 48 с.

9. *Ефименко П. П.* Первобытное общество. Очерки по истории палеолитического времени. – К. : Изд-во АН УССР, 1953. – 663 с.

10. *Колеснікова В. А.* Вікентій (Чеслав) Хвойка. Сторінки наукової біографії. –К. : КОРВІН ПРЕСС, 2007. – 192 с.

11. Лев С. Ю. Каменный инвентарь Зарайской стоянки // Исследования палеолита в Зарайске. – М. : Палеограф, 2009. – С. 37–185.

12. Підопличко І. Г. Позднепалеолитические жилища из костей мамонта на Украине. – К. : Наукова думка, 1969. – 163 с.

13. Підопличка І. Г. Дослідження палеоліту в УРСР // Палеоліт і неоліт України. – Т. I. – Вип. I. – К. : Вид-во АН УРСР, 1949. – 36 с.

14. Радієвська Т. М. Археологія у науковому доробку Хведора Вовка, матеріали його досліджень у зібранні Національного музею історії України // Археологія і давня історія України. – Вип. 9. Історія археології: дослідники та наукові центри. – К. : Стародавній світ, 2012. – С. 213–214.

15. Радієвська Т. М., Біленко М. М. Перший археологічний досвід В. В. Хвойки // Науково-дослідницька та просвітницька діяльність Вікентія Хвойки / Матеріали науково-практичної конференції Київського обласного археологічного музею. – Трипілля, 2010. – С. 97–104.

16. Хвойка В. В. Каменный век Среднего Приднепровья // Труды XI АС в Киеве 1899 г. – Т. I. – М., 1901. – С. 736–812.

17. Хвойка В. В. Древние обитатели Среднего Приднепровья и их культура в до-исторические времена (с комментариями и иллюстрациями). – К., 2008. – 160 с.

18. Хвойка В. В., Покровский А. М. О раскопках в Киевском уезде // Известия XI Археологического съезда в Киеве 1–20 августа 1899 г. – № 12. – К., 1899. – С. 175–177.

19. Чикаленко Л. Хведір Кіндратович Вовк як передісторик // Археологія і давня історія України. – Вип. 9. Історія археології: дослідники та наукові центри. – К. : Стародавній світ, 2012. – С. 21–25.

20. Шидловський П. С. Вплив фізичного оточення на формування матеріальної культури пізньопалеолітичного населення Середнього Подніпров'я // Проблеми археології Середнього Подніпров'я: до 15-річчя заснування Фастівського державного краєзнавчого музею. – Київ, Фастів : ФДКМ, 2005. – С. 31–39.

21. Шидловський П. С., Прядко Д. Ю. Пізній палеоліт Київського Правобережжя // Археологія і давня історія України. Вип. 6. Стежками археології. До 70-річчя проф. М. І. Гладких. – К. : ІА НАН України, 2011. – С. 68–85.

22. Шовкопляс І. Г. Пізній палеоліт // Археологія Української РСР. – К. : Наукова думка. – 1971. – С. 39–64.

23. Яковлева Л. Нові дані про археологічні колекції В. Хвойки з Кирилівської стоянки // АНТ. Вісник археології, мистецтва, культури. – 2000. – № 4-6. – С. 96.

24. Baye Joseph de, Volkov Théodore. Le Gisement paléolithique d'Aphontova-Gora, près de Krasnoïarsk (Russie d'Asie). – Paris, 1899.

25. Pakharieva O. Relations entre prehistoriens Russes et Français au XIXe et au debut du XXe siècles // VITA ANTIQUA. Збірка наук. статей. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2009. – № 7–8. – Р. 28–33.

26. Richard N. Volkov in France: Cultural transfers in anthropology and prehistoric archaeology at the end of the 19th century // Археологія і давня історія України. – Вип. 9. Історія археології: дослідники та наукові центри. – К. : Стародавній світ, 2012. – Р. 220–227.

27. Trésors méconnus du Musée de l'Homme. Dans le secret des objets et des mondes / Catherine Eve eds. / Muséum National d'Histoire Naturelle. – Paris, 1991. – 180 p.

Павло Шидловський, Дмитро Ступак

ДОСЛІДЖЕННЯ КРЕМ'ЯНОГО ІНВЕНТАРІЮ КИРИЛІВСЬКОЇ СТОЯНКИ

В цій роботі аналізуються крем'яні артефакти з досліджень В. Хвойки Кирилівської верхньопалеолітичної стоянки, які зберігаються у фондах кількох музеїв. Дослідження крем'яного комплексу дозволяє зробити такі висновки:

1. За характерними особливостями обробки крем'яний інвентар стоянки демонструє значні відмінності від інших пам'яток межиріччякої культури Середнього Подніпров'я. Як за технологією виробництва, так і за радіо-вуглецевим датуванням, найближчі аналогії матеріал знаходять в пізньогравецьких індустріях Східної Європи.

2. Колекції крем'яних виробів обох шарів стоянки являються цілком подібними за технікою первинної та вторинної обробки сировини, але досить різняться між собою за відсотковим складом різних категорій знарядь праці.

3. Це дає можливість стверджувати єдність структури стоянки, яка складалась з декількох функціонально різних ділянок – підвищеної житлової ділянки з рештками жител у вигляді чітких лінзоподібних скупчень матеріалу («верхній шар»), де відбувалась основна господарська діяльність мешканців – виготовлення знарядь, утилізація здобичі тощо; та кістковища – природного чи антропогенного скупчення фауністичних решток, яке активно використовувалось людьми. Використання цього кістковища можливо мало епізодичний, сезонний характер, про що свідчить наявність декількох прошарків як у «верхньому», так і в «нижньому» шарах.

Ключові слова: *Східна Європа, Середнє Подніпров'я, верхній палеоліт, Кирилівська стоянка, крем'яний комплекс.*

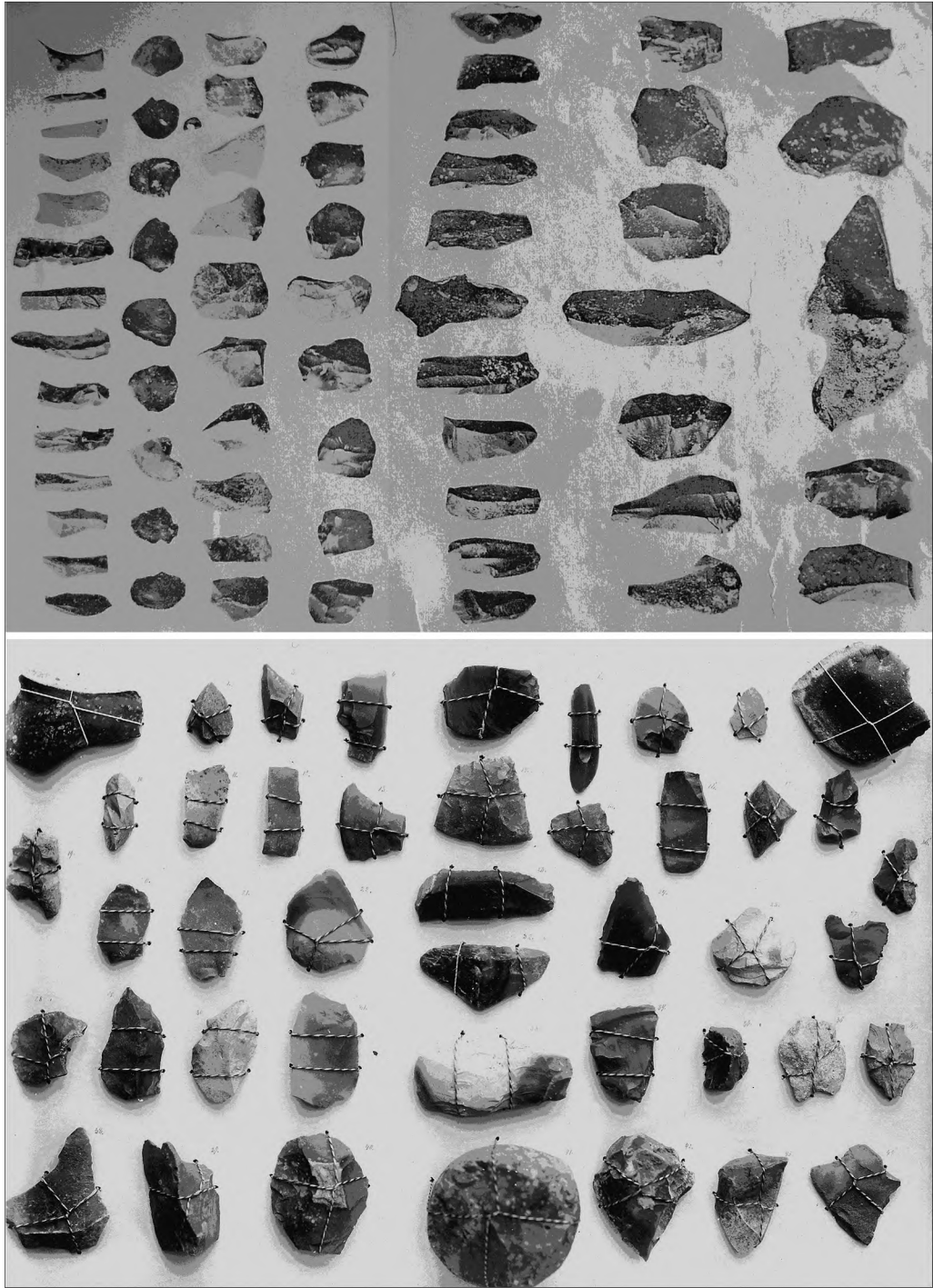


Fig. 1. Flint materials from Kyrylivska site represented by V. Kvoiko at XI Archaeological meeting in Kiev (1899)

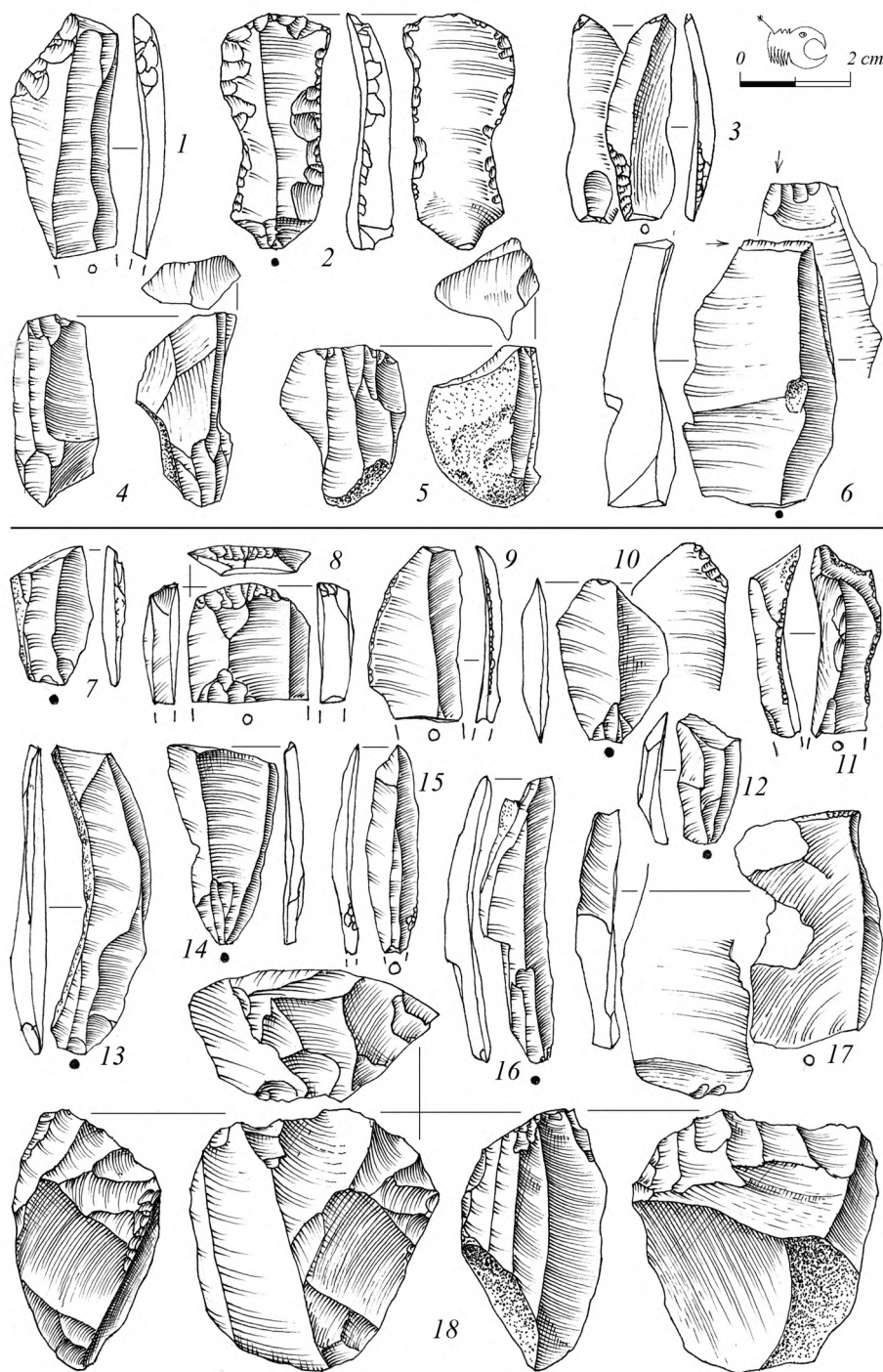


Fig. 2. Kyrylivska site. Flint artifacts:

1–6 – «lower layer», Scientific funds of National Museum of History of Ukraine;
 7–18 – Funds of National Archaeological Museum (France), J. de Bay collection

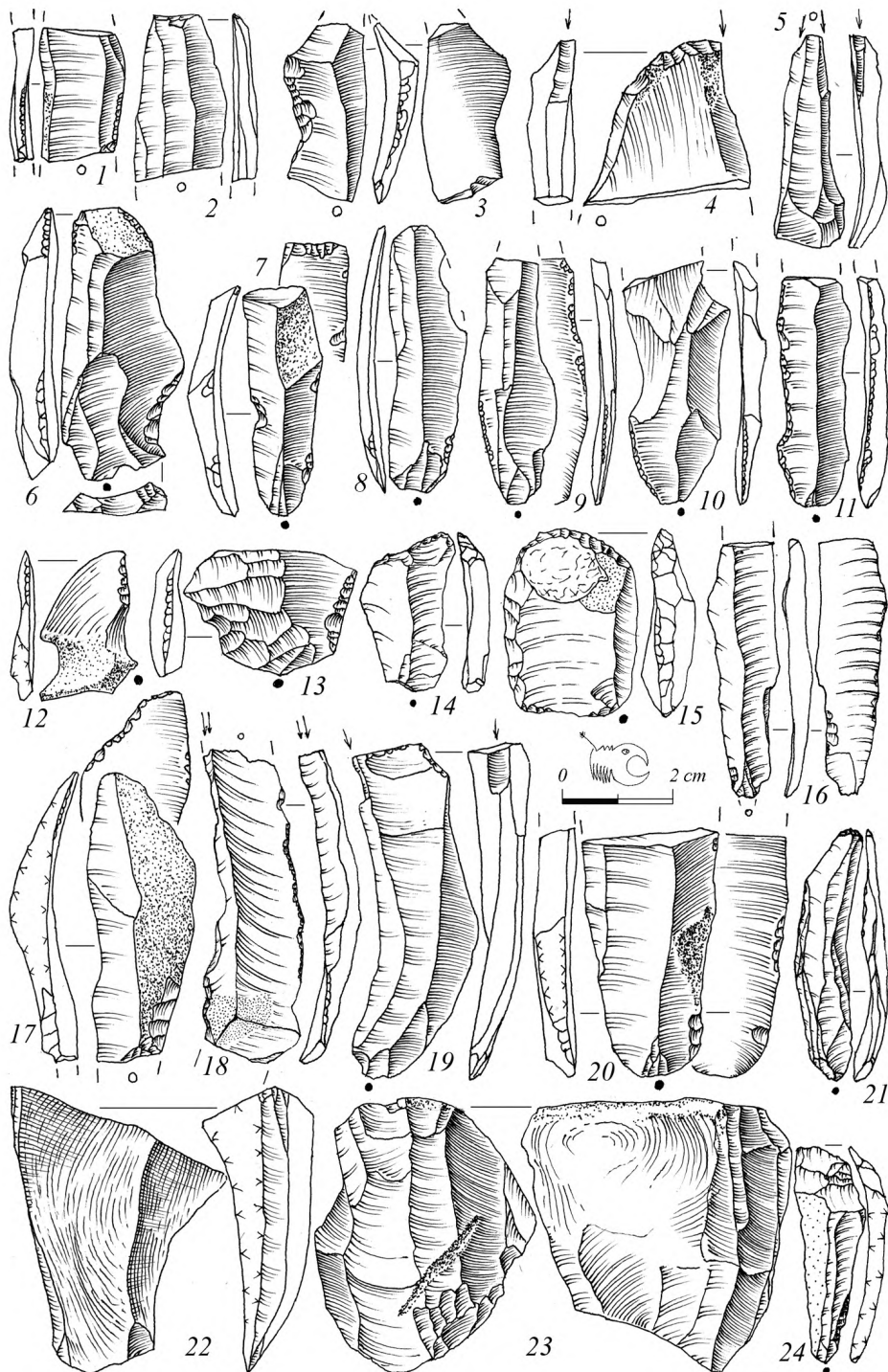


Fig. 3. Kyrlyvska site. Flint artifacts, «upper layer»,
Scientific funds of National Museum of History of Ukraine

ЗМІСТ

<i>Леонід Залізняк</i> ПОЛЮВАННЯ НА МАМУТА: ТАКТИКА І СТРАТЕГІЯ.....	3
<i>Pawło Shydlovskiy, Dmytro Stupak</i> THE RESEARCH OF FLINT IMPLEMENTS ON KYRYLIVSKA SITE	21
<i>Валерій Манько</i> ПОХОДЖЕННЯ КУКРЕЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ.....	33
<i>Сергій Теліженко</i> НЕОЛІТИЧНИЙ ОБ'ЄКТ КЛСК НА БАГАТОШАРОВІЙ ПАМ'ЯТЦІ РАТНІВ-II (УРОЧИЩЕ РІПИСЬКО) ЗІ СЛІДАМИ ЗЕМЛЕРОБСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА	63
<i>Michał Dobrzyński, Katarzyna Piątkowska</i> KRZEMIENNE MATERIAŁY PRACOWNIANE Z PIERWSZEGO SEZONU BADAŃ NA STANOWISKU NOWOMALIN-PODOBANKA, REJON OSTROG, OBWÓD RÓWNIENSKI.....	76
<i>Jakub Rogoziński</i> ZBIORY PRZEŚLIKÓW KPL Z TERENÓW POŁUDNIOWO-WSCHODNIEJ POLSKI I ZACHODNIEJ UKRAINY W KONTEKŚCIE BADAŃ NAD NEOLITYCZNYM TKACTWEM.....	96
<i>Роман Литвиненко</i> ПОХОВАННЯ КУЛЬТУРНОГО КОЛА БАБИНЕ З ВИРОБНИЧИМ РЕМАНЕНТОМ.....	113
<i>Віталій Конопля, Богдан Прищепя</i> КРЕМЕНЕОБРОБНЕ ПОСЕЛЕННЯ СТРИЖІВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ МЛИНІВ-ГОРОДИЩЕ НА РІВНЕНЩИНІ.....	137

CONTENS

<i>Leonid Zaliznyak</i> HUNTING MAMMOTH: TACTICS AND STRATEGY	3
<i>Павло Шидловський, Дмитро Ступак</i> ДОСЛІДЖЕННЯ КРЕМ'ЯНОГО ІНВЕНТАРЮ КИРИЛІВСЬКОЇ СТОЯНКИ.....	21
<i>Valeriy Manko</i> THE ORIGINS OF KUKREK-TYPE CULTURE	33
<i>Sergiy Telizhenko</i> THE NEOLITHIC OBJECT (LPC) ON THE MULTILAYERED SITE RATNIV-2 (RIPYS'KO) WITH SIGNS OF NEOLITHIC FARMING	63
<i>Michał Dobrzyński, Katarzyna Piątkowska</i> FLINTWORK MATERIALS IN STUDIO FROM THE FIRST SESON OF STUDIES ON THE SITE NOWOMALIN-PODOBANKA (OSTROG DISTRICT, RIVNE REGION)	76
<i>Jakub Rogoziński</i> COLLECTION OF SPINDLE WHORLS OF THE FUNNEL BEAKER CULTURE FROM THE TERRITORY OF SOUTH EASTERN POLAND AND WESTERN UKRAINE IN THE CONTEXT OF NEOLITHIC WEAVING STUDIES.....	96
<i>Roman Lytvynenko</i> BURIALS OF BABYNE CULTURAL CIRCLE WITH PRODUCTION TOOLS.....	113
<i>Vitaliy Konopla, Bohdan Pryshchepa</i> FLINT-WORKING SETTLEMENT OF STRYŻOWSKA CULTURE MLYNIV-«HILL-FORT» (RIVNE REGION)	137

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Історико-краєзнавчого музею м. Винники та
Інститутом археології Жешівського університету*

Редакційна колегія:

д-р. іст. наук, проф. *Л. Войтович* (головний редактор),
д-р. іст. наук, проф. *Л. Залізняк*, д-р. іст. наук, проф. *В. Отроценко*,
д-р габ., проф. *М. Парчевський*, д-р габ., проф. *М. Рибіцька*,
канд. іст. наук, доц. *Н. Білас* (відповідальний редактор),
канд. іст. наук, ст. наук. співр. *Е. Кравченко*,
канд. іст. наук, доц. *О. Целуйко*, *І. Тимець*

Адреса редакційної колегії:

Історико-краєзнавчий музей м. Винники,
вул. Галицька, 26, м. Львів-Винники, 79495,
тел./факс: (032)2960536, e-mail: musem.vynnyky@gmail.com

Рецензенти:

д-р. іст. наук, проф. *Р. Литвиненко* (Вінниця/Донецьк),
д-р. іст. наук *Л. Михайлина* (Київ)

Відповідальний за випуск *І. Тимець*

Редактор *Т. Молочко*

Технічний редактор *Н. Стахур*

Художнє оформлення обкладинки *Л. Каравасва*

Переклад резюме англійською авторки, *О. Сілаєв*

Адреса редакційної колегії:

Історико-краєзнавчий музей м. Винники,
вул. Галицька, 26, м. Львів-Винники, 79495,
тел./факс: (032)2960536, e-mail: musem.vynnyky@gmail.com

УДК 903/904(4)(082)
ББК Т4(4)3-431.1я43
К 906

К 906 **Наукові студії:** Збірник наукових праць / Історико-краєзнавчий музей м. Винники, Інститут археології Жешівського університету. – Вип. 8. Давні майстерні та виробництво у Вісло-Дніпровському регіоні. – Жешів ; Львів-Винники : Априорі, 2015. – 440 с. : іл. + 16 с. кол. вкл.
ISBN 978-617-629-

У Збірнику вміщено статті з проблем археології та історії від первісності до нового часу, публікації нових матеріалів і результатів досліджень.

Для археологів, істориків, краєзнавців та всіх шанувальників давньої історії України.

ББК Т4(4)3-431.1я43

ISBN 978-617-629-

© Історико-краєзнавчий музей
м. Винники, 2015

Наукове видання

НАУКОВІ СТУДІЇ

Випуск 8

**Давні майстерні та виробництво
у Вісло-Дніпровському регіоні**

Збірник наукових праць

Відповідальний за випуск *І. Тимець*

Редактор *Т. Молочко*

Технічний редактор *Н. Стахур*

Художнє оформлення обкладинки *Л. Каравасва*

Видавець *Ю. Николишин*

Заступник директора *С. Шот*

Свідоцтво держреєстру:

серія ДК № 3684 від 27.01.2010 р.

Підписано до друку 9.12.2015 р. Формат 70x100/16.

Папір офс. Друк офсетн. Гарнітура Times New Roman.

Умовн. друк. арк. 35,48. Умовн. фарбовідб. 36,12.

Обл.-вид. арк. 34,23. Наклад 350 прим.

ПП «Видавництво «Апріорі»

79000, м. Львів, вул. Сковороди, 4

тел./факс (032) 235-62-18, моб. 095-64-54-255, 067-314-05-10.

Для листування: 79000, м. Львів, а/с 242,

e-mail: apriori.knyga@gmail.com, www.apriori.lviv.ua